

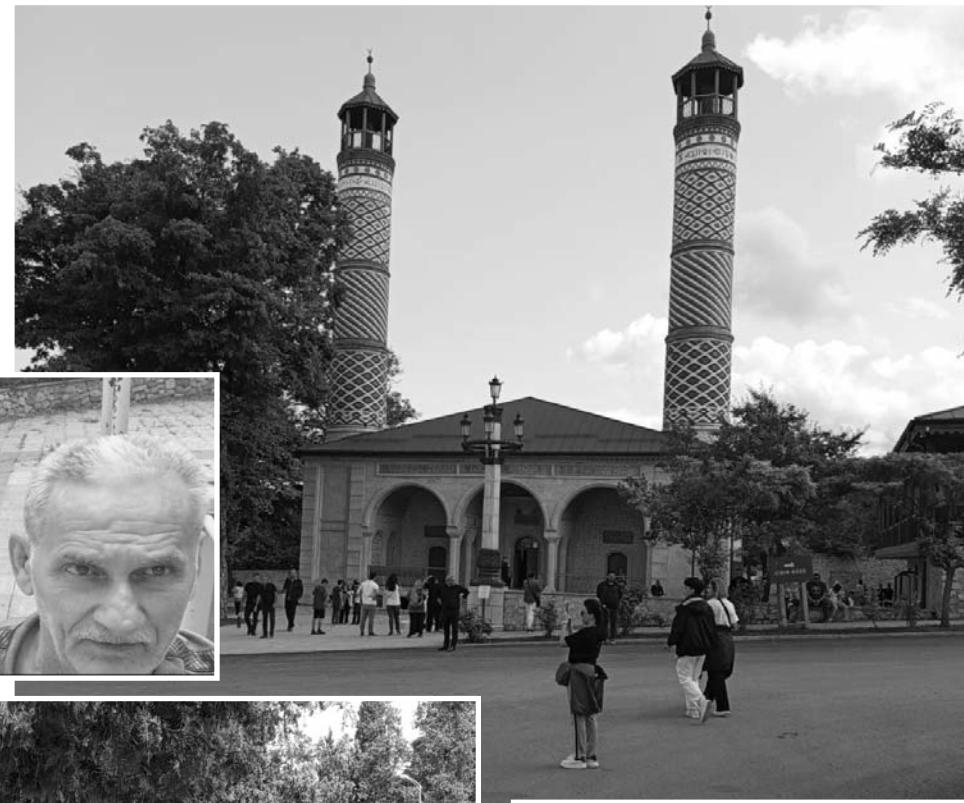
Bu gün Azərbaycan dünyanın ən inkişaf edən dövlətlərdən birinə çevrilib. Xüsusilə də işgaldən azad edilən ərazilərdə ardıcıl olaraq tədbirlərin təşkil edilməsi, beynəlxalq konfransların keçirilməsi, dost, qardaş ölkələrin hökumət və dövlət başçılarının iştirakı ilə baş tutan görüşləri Azərbaycanın dünyada mənvi-humanitar mərkəzlərdən birləşdiğini təsdiqləyir. 28 May 2025-ci il tarixində Azərbaycan, Türkiye, Pakistan dövlət başçılarının Laçında baş tutan görüşü ölkəmizin güclünü, xalqlarımızın geleceye olan böyük inamı, bölgədə sülh və təhlükəsizliyin tam təmin olduğunu dünyaya nümayiş etdirdi. Təbii ki, uğurlar, böyük nailiyətlər hələ qabaqdadır. Bizləri daha firavan, gözəl həyata gözləyir. Digər tərəfdən biz qalib ölkənin qururlu vətəndaşlarıyız. Ö dövlətin ki, iki yüz il ərzində daim xarici işgallarla üzleşməkə torpaq itkisine, kütəvi insan ölümlərinə məruz qalmışq, yüzlərlə şəhər və kəndimiz işgallar neticəsində yer üzündə silinib, yaşı min illər olan tarixi, memarlıq abidələrimiz məhv edilib, məscidlərimiz, ibadət ocaqlarımız, ziyarətgahlarımız vandal hücumları nə-

ticəsində dağıdılıb. Təkcə 30 illik erməni işgalı zamanı on minlərlə tarixi abidələrimiz, memarlıq nümunələrimiz, pırıl, ziyarətgahlar darmadağın edilib. Ümumiyyətdə iki əsr ərzində erməni terror maşınının vəhşiliyi nəticəsində iki milyondan çox azərbaycanlı öldürülmüş, minlərlə şəhər, kənd və qəsəbə məhv edilərək,

Xankəndi yenidən qurulur və inkişaf edir

3 saat 40 dəqiqəlik Xankəndi səfərim məndə xoş təəssüratlar yaratdı

qalan qalaya baxmaqdən doymadım. Əlimlə qalanın divarlarını sığalladım, qalanın üstüne çıxıb, qururla və fəxaret hisi ilə etrafı seyr etdim. Hər kəsin eşidə biləcəyi səslə hayqırdım: Allahım, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda döyüşlərdə canlarını qurban vermiş şəhidlərimizə rəhmet ele! Allahım, qazilərimizə cansağlığı nəsib elə! Allahım, bize müdrik siyaseti, diplomatik bacarığı, möhtəşəm Sərkərdəlik məhərəti ilə qələbə bəxş edən Ali Baş Komandan, Prezidentimiz İlham Əliyevi qor!

Xocalı əvvəlki yaşayışını bərpa edir

"Böyük Qayıdış" Programı çərçivəsində yenidən qurulan şəhər və kəndlərimizdən biri də Xocalı şəhəridir. Şəhər səliqə ilə tiki-lən hündür mərtəbəli binaları, həyət evləri ilə göz oxşayır. Küçələrarası yolların kənarlarında əkilən ağaclar, qızılıqlı kolları, yeni salınan parklar bu şəhərin gözəlliyyinə yeni rəng qatır. Artıq şəhər öz əvvəlki yaşayışını bərpa etməkdədir. 2024-cü 28 May Dövlət Müstəqilliyi günü Xocalıda 20 ailə məskun-

yer üzündə silinib. Təəssüflər olsun ki, bu kimi ağırlı-acılı bələlər, yalnız azərbaycanlıları qarşı deyil, həm də müxtəlif qitələrdə yaşayan digər müsəlmanlara qarşı da həyata keçirilib. Ancaq Azərbaycan başqa xalqlar dan fərqli olaraq daim ədalətin bərpası uğrunda mübarizə aparıb. Bu yolda çoxsaylı insan itkileri verib, mənvi, psixoloji zərərlər görüb, ancaq hədəfinə çatmaq uğrunda apardığı mübarizə yolundan dönməyib, susmayıb və ruhdan da düşməyib. Nehayət o gün yetişdi və xalq öz liderinin müdrik siyaseti, sərkərdəlik məhərəti nəticəsində öz arzusuna və istəyinə çatdı. 2020-ci il sentyabrın 27-de başlayan və 44 gün çəkən Vətən Mühəbəsi ilə Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suvereniliyini bərpə etdi. 2023-cü il sentyabrın 19-da başlayan və 23 saat 44 dəqiqə çəkən antiterror əməliyyatları ilə

Qarabağda kök salan terrorçu herbi birləşmələr tamamilə məhv edildi və terrorcuların əsas başçıları hebs olunaraq istintaq orqanlarına təhvil verildilər.

Qarabağın "Çin səddi" adlandırılaraq Əsgəran qalası

İşgaldən azad edilən ərazilərimiz yenidən qurulur. Ermenilərin viran qoyduğu tarixi abidələr, memarlıq nümunələri bərpa və təmir işlərindən sonra öz əvvəlki görkəməne qaytarılır. Belə erməni vandalizminin qurbanı olan tarixi tikiilərdən bir də 1751-ci il də Qarabağ xanı Pənahəli xanın göstərişi ilə inşa olunan və Qarabağın "Çin səddi" ad-

landırılan Əsgəran qalasıdır. Erməni vəhşiləri işgal dövründə Əsgəran qalasını özü-nükküleshdirməyə cahd etmiş və bu məqsədə tarixi abidənin görkəməne müxtəlif anormal uydurma cızma-qaralar etmişlər. 2023-cü il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra Əsgəran qalası terrorçu toplumdan azad edilmişdir. Qala azadlığına qovuşduqdan dərhal sonra tədqiqatçıların, memarların iştirakı ilə yenidən əvvəlki vəziyyətinə getirilmişdir. Qalaya nəzər yetirəkən heyran qalırsan. Bu baxımdan ister yerli, isterse də xarici turistlər Əsgəran qalasını ziyaret edirlər. Həyat eətə getirdi ki, Qurban bayramı tətilindən istifadə edərək qalanı mən də ziyarət etmək şansını qazandım. Ulularımızdan bize miras

laşdırılıb. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyeva Xocalıda dövlət tərəfindən tiki-lən ilk yaşayış kompleksinin açılışında iştirak ediblər və şəhərə ilk köçən sakınlrlə görüşüb. Prezident İlham Əliyev Xocalı sakınlərini öz atababa yurdlarına qayıtmaları münasibətələ təbrik edib və qayıdışın Azərbaycanın müstəqilliyinin 106-ci ildönümüne təsadüf etməsinin simvolik məna daşıdığını bildirib: "Azərbaycan xalqı əmin olmalıdır ki, xalqımızın başına bir daha belə faciəvi hadisələr gəlməyəcək".

Məlum cinayət faktıdır ki, Xocalı 1992-ci il fevralın 26-da Ermənistən silahlı qüvvələri tərəfindən işgal edilib. Ermənistən dövlət olaraq töretdiyi bu faciədə 106 qadın, 63 uşaq və 70 yaşlı insan olmaqla 613 nəfər qatlı yetirildi, 1275 sakın girov götürüldü, 150 nəfərin taleyi isə bu gündək naməlum qalıb. Şəhər yerlə-yeksan edildi. Həmin faciəvi gecə zamanı 487 nəfər Xocalı sakını ciddi şəkildə şikət edildi və onlardan 76 nəfəri uşaqlardan ibarət idi.

Əvvəli səh. 5

8 ailə tamamilə məhv edildi, 25 uşaq hər iki valideynini və 130 uşaq isə bir valideynini itirdi, 56 nəfəri xüsusi qəd-darlıqla - diri-dirə yandırılaraq, başının dəriyi soyularaq, boynu vurularaq, gözləri çıxırlaraq, hamilə qadınların isə qarın boşluğununa süngü ilə vurularaq öldürdü. Xocalı soyqırımı Bosniya və Hersekovina, Kolumbiya, Çex Respublikası, Honduras, İordaniya, Meksika, Pakistan, Panama, Peru, Sudan, Cibuti, Qvatemala, Paraqvay, Sloveniya, Şotlandiya, İndoneziya və Əfqanistanın qanunverici orqanları tərəfindən müvafiq parlament qətnamələri qəbul edib. Xocalı soyqırımı ABŞ-in 40-dan çox ştatının qanunvericilik qurumları və qubernator proklamasiyaları səviyyəsində tanınıb. 2013-cü ilin fevral ayında Qahirədə keçirilən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə Konfransının 12-ci sessiyasında qəbul olunan Yekun Kommünikedə üzv dövlətlər Xocalı soyqırımının tanınması istiqamətində zəruri səyər göstərməyə çağırıblar. Avropanın İnsan Hüquqları Məhkəməsi 22 aprel 2010-cu il tarixli qərarında Xocalının azərbaycanlılarından ibarət mülki əhalisinin qırılmasını "müharibə cinayətləri və ya insanlıq qarşı ci-

Xankəndi yenidən qurulur və inkişaf edir

3 saat 40 dəqiqəlik Xankəndi səfərim məndə xoş təəssüratlar yaratdı

nayətlər kimi qiymətləndirile bilən xüsusilə ağır əməller" kimi müəyyən edib. 2023-cü il sentyabrın 19-da Azerbaycan ordusunun Qarabağda başlatdığı antiterror əməliyyatı nəticəsində Xocalı terrorçulardan təmizlənib və azadlığına qovuşub.

Xankəndi bölgənin mərkəzinə çevrilir

Əsgəran və Xocalıdan sonra yolumuz Xankəndi şəhəri olur. Açığın adını çoxsaylı məqalələrimdə yazdım, fikirlərimi TV verilişlərdə çəkdiyim Xankəndi şəhərinə ilk səfərim idi. İlk görüşümüzdə bu ecazkar şəhər məni özüne valeh etdi. Həqiqətən də xanlara layiq şəhər salınıb. Doğrudan da bu şəhər ulularımızın çox

böyük ustalıqla tikib, bizlərə məras qoymuş Xanın Kəndidir. Şəhər tam şəkildə yaşıl örtüyə bürünnüb. Gövdəli yaşıl ağaclar, səliqə ilə salınmış parklar, beş mərtəbələrdən hündür olmayan yaşayış binaları, geniş küçələr və küçələrin kənarlarında eklən gül kolları insanı heyran qoyur. İnsanlarla səhbət əsnasında məlum oldu ki, yeni layihələrin icrası ilə şəhər inidikindən də gözəl və səliqəli olacaq. Artıq bir ilə yaxındır ki, Xankəndidə dövlət binalarında və otellərdə malyar işi ilə məşğul olan Musa Laliyev şirin səhbətimiz bir neçə dəqiqə çəkdi. M.Laliyev bildirdi ki, şəhərə işləməyə Mingəçevirdən gəlib: "Mingəçevir Xankəndinin oxşar cəhətlər var. Xankəndi de Minkəçevir kimi iri, hündür ağaclarla zəngindir. Çox vaxtı hər iki şəhərin küçələrinin eyni olduğunu düşünürəm. Çünkü hər iki şəhərin küçələri geniş və səliqəlidir".

M.Laliyev deyir ki, qalib, daimi olaraq Xankəndidə yaşamaq istəyir: "Ailəm Mingəçevirdədir, özüm isə burada işləyir və yaşayırıam. Aylıq maaşım pis deyil. Güdəlik yeməyim və yatmağım təmin olunur və aylıq 1500 manat maaş da alıram. Buna görə dövlətim, Prezidentimə təşəkkür edirəm". Səhbətimiz əsnasında M.Laliyev bildirir ki, şəhərdə 60-a yaxın erməni yaşayır: "Onlara dəyib-dolaşan yox-

dur. Biz bir millət olaraq böyüklüyüümüz və xeyrəxallığımız burdan da görünür. Ermənilər birinci Qarabağ müharibəsi dövründə bizim millətə qarşı vəhşiliklər töretdilər. Bir kənd və qəsəbədə, şəhərdə bir azərbaycanlı qoymadılar, ya öldürdülər, ya da qovdular. Bizim millət, dövlətimiz ermənilərin nümayəndələrinə toxunmur, əksinə onların yaşamasına hər cür şəraitlə yaradır".

Xankəndidə olarkən öyrəndim ki, şəhərdə əhalinin məşğulluğunun təmin olunması üçün yeni-yeni iş yerləri yaradılır, fabrikler tikilir. Diqqəti isə daha çox dönerxanalar, kafelər, restoranlar çəkir. Bakının müxtəlif yerlərində "Seyidin dənəri" dönerxanasını görən də az da olsa təccübəldim. Düşündüm ki, yəqin sahibkar bu adla özüne "klyent" toplamağa çalışır. Yaxınlaşış sual edincə, Elnur adlı dönerçi "xeyir biz addan istifadə etmirik, həqiqətən də bu dönerxana Azərbaycanın hər yerində rast gəlinən və bir şirkətə aid olan dönerxanadır, "Bakıdakı Seyidin dənəri" ilə Xankəndidəki "Seyidin dənəri"ndə" bişirilən döner arasında fərq varmı" sualımıza dönerçi Elnur "var" deyə qısa cavab verir. Əlavə edir ki, bu ətrafda yetişən heyvanların etləri daha dali olur və bu səbəbdən de Şuşadan, Xocalıdan, Əsgərandan insanlar bura gəlib, döner sifarişləri edirlər.

Xankəndidə gecələmək üçün oteller çox baha olduğu üçün Şuşaya ziyarət edib, Bakıya qayıtmaya tələsdim. Şuşada bir neçə dəfə olduğum üçün, daha çox yeni tikililərle maraqlandım. İlk önce Aşağı Gövhər Ağa məscidinə gedib, namaz qıldı, şəhidlərimizə Allahdan rəhmət diləyib, qazilərimizə can sağlığı arzuladım, təbii olaraq özüm üçün də duallar etdim. Öyrəndim ki, şəhərdə yolların salınması başa çatdırılıb, işıq, qaz, su infrastrukturu tam şəkildə bərpa olunub, "Çıdır düzənliyi", "Şuşa qalasını" və digər tarix yerləri ziyaret etdim. Bakıya qayıdarkən bir sual məni düşündürdü: "Görən Şuşa gözəldir, yoxsa Xankəndi?". Sual ətrafında çox fikirleşmeli olmadın: "Azərbaycanın hər yeri gözəldir".

İLHAM ƏLİYEV